

NVE
Konsesjonsavdelingen v/ Dag Kjellevold
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

10.11.2017

Høringsuttale om Folkedal II kraftverk i Granvin herad, Hordaland (NVE saksnummer 201700558)

Sammendrag

Søker ønsker å overføre Kvanndalselva til Folkedalselva. Dermed blir det for lite vann i en elv og for mye i den andre. Inngrepet i Kvanndalselva mener vi ikke vil kunne tillates fordi den ikke oppfyller krav i vannforskriften. Naturverdiene i øvre del av Kvanndalen er ikke tilstrekkelig kartlagt slik at konsekvensvurderingene blir minimert. Kvanndalselva er sjøauførende. Bestandene i Hardanger er i særdeles dårlig forfatning og lakselusindustert dødelighet er vurdert til >30% - rød sone. Forumet mener at i en slik situasjon er det nødvendig å gjøre en grundig vurdering av samlet belastning i forhold til sjøaure i regionen etter Naturmangfoldlovens §10. Forumet anmoder NVE om å ikke gi konsesjon til omsøkt tiltak.

Generelt

Hardanger Energi AS søker om tillatelse til å bygge Folkedal II kraftverk i Granvin, med installert effekt på 9 MW og estimert årsproduksjon 28 GWh. Kraftverket vil overføre store deler av Kvanndalselva fra kote 470 gjennom en 2 000 meter lang tunnel til Svortetjørn øverst i Folkedalen, etter at vannet har rent fr tunnelmunningen gjennom en 70-80 meter lang kanal. Fram til tunnelmunningen skal det bygges 250 meter veg fra eksisterende skogsbilvei. Denne skal føra fram til inntaket for eksisterende tunnel til «Nye Folkedal» kraftverk i Svortetjørn. Fra inntaket går vannet 475 meter gjennom denne tunnelen og videre 450 meter i nedgravd grøft over dyrka mark frem til den planlagte nye kraftstasjonen for Folkedal II som ligg på kote 76. Total fallhøyde blir da 385.8 meter.

Hydrologi

Den nær tørrlagte elvestrekningen i Folkedalselva fra Svortetjørn til kraftverket blir 550 meter. Her blir det restvannføring på 50 l/s eller 2% av middelvannføring. Nedstrøms kraftverket blir det derimot en kraftig økning i vannføringen. Overført vannføring er nær like stor som vannføringen i Folkedalselva, som da vil øke fra 1 250 til 2 290 l/s i middel. I Kvanndalselva vil vassføringa i hele den 5 040 meter lange elvestrekningen og ned til fjorden bli kraftig redusert, og denne reduksjonen vil vera over 85% oppe i vassdraget og minka til 54% lenger nede. Hva «like oppstrøms kraftstasjonen»

Forum for natur og friluftsliv Hordaland

 Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen
 55 33 58 19 / 40 49 70 74

 hordaland@fnf-nett.no
 www.fnf-nett.no/hordaland

betyr, er litt uklart, all den tid det ikke skal være noen kraftstasjon i Kvanndalselva, men det betyr trolig under 120 meterskoten, på den anadrome strekningen.

Det blir søkt om slipp av minstevannføring på 200 l/s sommer og 60 l/s vinter, altså mindre enn 10% av normal vannføring. Selv om dette øker til nær 50% lenger nede, er det en drastisk reduksjon. I Folkedalselva vil en dobling av vannføringen nedstrøms kraftverket medføre større fare for flom og erosjon på dyrka mark i de delvis bratte grusterrassene i nedre deler av dalen. Dette blir omtalt på side 33 i konsesjonssøknaden, og «avbøtende tiltak» er foreslått.

Biologisk mangfold

Kvanndalen og Folkedalen er to veldig forskjellige daler. Mens den åpne og vide Folkedalen er karakterisert ved grusterrasser og landbruksområder opp til øvre marine grense på 125 m.o.h. og kulturmark med tekniske inngrep, blant annet et eldre kraftverk, er Kvanndalen en smal elvedal der elva har skåret seg ned i fyllitt- og skiferrike bergarter, med til dels stort artsmangfold, og karakterisert ved rik bjørkeskog og edellauvskog ned mot fjorden (se figur 1.). Dalen har et vilt og urørt preg. Omsøkte inngrep vil gi et bortfall av INON klasse 3 på ca. 2,6 km². Naturkvalitetene i Kvanndalen kan i stor grad koples til tidligere utmarksutnytting som beiting, lauving og seterdrift. Granvin Turlag har opparbeidet sti oppover østsiden av dalen med bru over til vestsida opp til Kvanndalsstølen og videre langs «saltvegen» til Voss.

Det er en generell mangel ved konsekvensvurderingen at de som har utført registreringene, har hatt altfor dårlig tid, eller at registreringene er gjort på feil årstid (sml. side 19 i Norconsults miljørapport). Deler av influensområdet ble ikke undersøkt, det gjelder særlig øvre del av Kvanndalen med Kvanndalsgjelet. Synfaringene er heller ikke forskriftmessig utført, ved bruk av NVE sin veileder 3/2009. De øvre delene av dalen ble vurdert å ha «*potensiale for en rekke krevende lav og moser*» og for «*forekomst av fossesprøytsoner og bekkekløfter*». For å bøte på dette, ble det gjennomført en ny befaring 15.6.2017 i øvre delen av Kvanndalselva til 2.3 km nedenfor inntaket, og i øvre Folkedal oppstrøms kraftverket, de to områdene som var mest mangelfullt undersøkt tidligere. Norconsult konkluderte med at naturverdiene ikke var like stor som antatt potensialet, i øvre delen av Kvanndalen, og endra verdivurderingen fra «middels negativ» til «liten negativ». Det generelle inntrykket var ellers at artsmangfoldet var størst i midtre og nedre delen av Kvanndalen, og i kulturmarka i begge dalførene, med gamle styvingstre av ask og selje.

FNF Hordaland mener at befaringen 15.6.2017 ikke er tilstrekkelig for å avdekke naturverdiene i øvre deler av Kvanndalen. Ny veiledningsinformasjon og faktaark i form av NVE rapport nr 50-2017 «Kartlegging av naturtyper, moser og lav langs små vassdrag» var tilgjengelig før befaringen av Kvannagjelet, men det fremgår ikke om dette materialet ble benyttet.¹ Bakgrunnen for rapporten var nettopp rapporten fra NVE i 2015 som gjennomførte etterundersøkelser av 20 vannkraftutbyggingssøknader på Vestlandet. Rapporten viste store avvik i 14 av sakene: Utbyggerne sine konsulenter kartla bare 13 av 166 rødlistearter, og 1 av 14 svært viktige naturtyper. Vi så det det

---

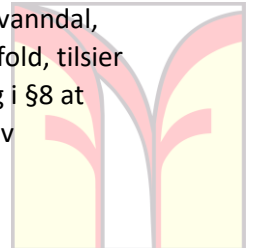
¹ Høitomt, T., Gaarder, G. og Klepsland, J.T. 2007, «Kartlegging av naturtyper, moser og lav langs små vassdrag i Norge», Rapport nr. 50-2017, NVE

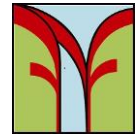
samme i Øystesevassdraget, der etterundersøkelser, finansiert av frivillige organisasjoner, påviste fem ganger flere rødlistearter enn det utbyggerens konsulenter kartla.

Vi mener at det er grunn til å tro at det fins flere sjeldne arter i Kvanndal enn det Norconsult kartla i juni i år. Grunnen for dette er at konsulentene kun brukte en dag på en 2,3 km lang strekning i svært vanskelig terreng inne i Kvanngjelet og området i Øvre Folkedal. Det er utfordrende og tidkrevende å ta seg fram i slikt terreng, selv når en ikke skal kartlegge arter. Dette området har blant annet mange gamle løvtre med stort potensiale for sjeldne arter, nettopp på grunn av at det er utilgjengelig for folk flest, og det aldri har vært drevet hogst her.

Grunnlaget er ikke tilstrekkelig for å konkludere at inngrepet har «*liten negativ konsekvens*» for rødlistearter og naturtyper. Flere av de registrerte mose- og lavartene er avhengige av høy luftfuktighet, og av kartet og bildematerialet går det fram at det er potensiale for fossesprøytoner ved høy vannføring i hele øvre delen av Kvanndalen. Fig 2-3 på side 3 i tilleggsrapporten viser elven ved lav vannføring, og kan dermed ikke gi grunnlag for den bastante konklusjonen om at «*viktige naturtyper i form av fossesprøytoner eller bekekløftelementer, forekommer ikke.*» Her viser vi til Naturmangfaldlova §9, det såkalla «føre var-prinsippet». I tillegg til den kraftige reduksjonen i vannføringa i Kvanndalselva vil vi også peke på at 550 meter av Folkedalselva fra Svortetjørn og ned til kraftverket, blir nær tørrlagt.

Omsøkt tiltak vil være et irreversibelt inngrep i et hittil urørt og villmarksprega område i Kvanndal, med særpreget og vekslende natur. På grunn av mangelfull registrering av biologisk mangfold, tilsier §9 i Naturmangfaldloven, «Føre var-prinsippet» og kravet om kunnskapsbasert forvaltning i §8 at Folkedal II ikke bør byggjast ut. Befaringene har vist at her er potensiale for rødlistearter av fuktkrevende moser og lav, og av fossesprøytoner, som er en truet naturtype.

Figur 1: Kvanndalen – kart hentet fra Naturbase²

² Kvanndalen <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00061117>

Forum for natur og friluftsliv Hordaland

↖ Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen
☎ 55 33 58 19 / 40 49 70 74

🌐 hordaland@fnf-nett.no
🌐 www.fnf-nett.no/hordaland

FRILUFTSLIV

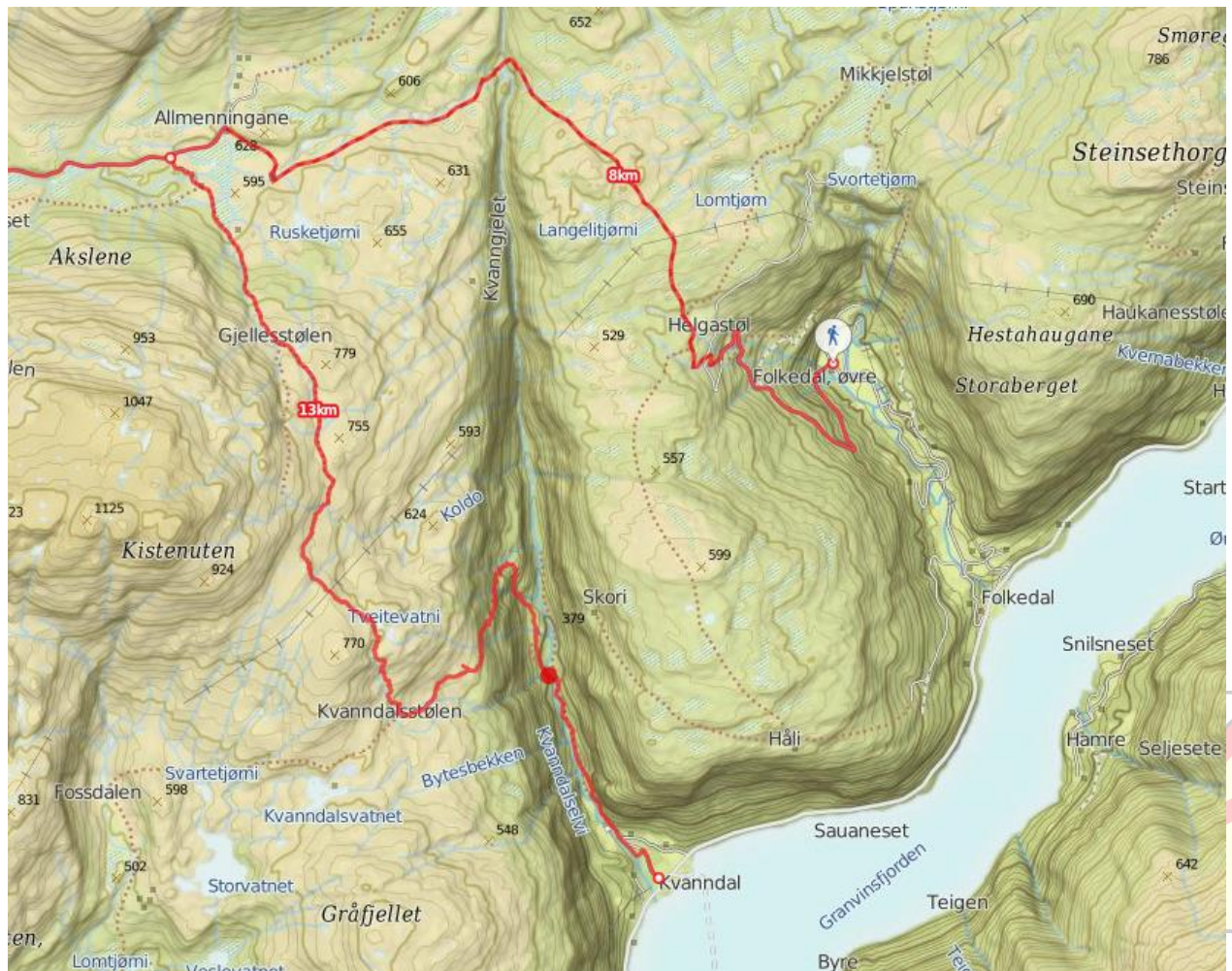

Figure 2: Turer fra Ut.no

Voss Utferdslag har t-merket sti fra Kvanndal til Rong³. Turen er en del av Bergensstien. Friluftsliv er tilnærmet ikke omtalt i søknaden. Dette på tross av at det er merkede turstier som er enkelt tilgjengelig (fig 2.). Det er symptomatisk at Olav den hellige er viet omtrent den samme interesse i en søknad om å fjerne 85% av vannet ved inntaket og således påvirke rundt 5 km av en elvestreng i et område hvor nedre del har betydelig både tilrettelagt og egenorganisert friluftsliv. Friluftsliv er uløselig knyttet til natur – helt fra den første stortingsmeldingen om friluftsliv i 1987 er definisjonen holdt fast, friluftsliv er «*opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*».

Tiltaket som nå omsøkes har vært omsøkt tidligere. I den forbindelse ble det utarbeidet en minirapport som vurderte miljøkonsekvenser av nytt kraftverk i Folkedal. I denne rapporten vurderte man at «særlig i tørrår vil vannstanden kunne bli så liten at opplevelsesverdiene i nedre del av dalen

³ Kvanndal – Rong <https://www.ut.no/tur/2.19351/>

blir negativt påvirket. Konsekvensen vurderes å bli liten til middels negativ». I tillegg vurderer overnevnte rapport at en overføring av Kvanndalselva, som i dag er et vassdrag uten nevneverdige inngrep, vil medføre en middels negativ konsekvens. 11 år senere leser vi at konklusjonen «samlet sett» vurderes som ubetydelig for landskap og brukerinteresser.

Figure 3: FOTO Toril Hunnålvatn – Fellestur Voss Utferdslag 27. August 2017

Norconsult påpeker at prosjektet som ble vurdert tidlig på 2000-tallet er “et nesten identisk prosjekt» uten at man problematiserer at konklusjonen vedrørende konsekvenser spriker. Det har selvsagt vært utvikling av metode og kriterier rundt vurderinger av verdisetting og omfang, men det vi ser på friluftslivssiden er at det er økende interesse. Et eksempel er initiativet med oppstart av «Venelaget for Stølsvegen i Kvanndal». Laget arbeide med å få finansiert «Sherpa trapper i nedre del av stølsvegen....Vi har som mål oppstart sommaren 2018».⁴

Det er også merket sommerløype som kommer ned til Øvre Folkedal, denne ruten er også avmerket i figur 2. Denne turen krysser Kvanndalselva over omsøkt inntak.

---

⁴ Venelaget for stølsvegen i Kvanndal https://www.facebook.com/pg/2017kvanndal/about/?ref=page_internal

Vanndirektivet

Vurderinger av vanndirektivet knyttet opp mot nye inngrep er vanskelig. Formålet med EU vanndirektiv er enklere å forholde seg til i en teoretisk sammenheng. Vannforekomster skal ha eller oppnå en god økologisk tilstand.

Vurdering av Kvanndalselvi, vann-ID 052-122-R, i forhold til vanndirektivet er hentet fra Rådgivende biologers rapport fra 2013⁵ :

- Kjemisk tilstand er sannsynligvis “god”
- Hydrologiske påvirkninger vurderes å ha “svært god” status
- Morfologiske påvirkninger har “god” status
- Habitatforholdene for fisk er “gode”
- Tettheten av ungfisk er “god” for årsyngel og “dårlig” for eldre ungfisk

Kvanndalselvi med sidebekker har antatt god økologisk tilstand vann-nett.no. En planlagt overføring vil etter driftssimuleringer som er omtalt i søknaden overføre nærmere 85% av vannet ved inntakspunktet og redusere vannvolumet på de siste 5 km av elva, hvor av 3,6 km er anadrom, med 54%. Veiledning til bruk av vannforskriften §12 datert 23.02.2015 utgitt av klima- og miljødepartementet er heller ikke spesielt enkel å forstå, men det vil stride mot en allmenn forståelse av hva som innebærer en forringelse av en vannforekomst hvis ikke en permanent fraføring av 54% av vannføringen som når fjorden, hvor anadrom strekning i sin helhet påvirkes ikke vurderes som nettopp det. En forringelse, hvor man går fra en klasse til en annen.

Det er også ønsket å anlegge et massedeponi for om lag 35 000 m³ med stein. Deponiet er planlagt lagt over en myr. Myr lagrer mye karbon og er sårbar for inngrep. Et slikt massedeponi vil påvirke myrens kapasitet som karbonsluk og virke på tvers av påpekte positive effekter for samfunnet ved produksjon av mer fornybar energi. Kommunen påpeker at de vil ha mer informasjon om dette område og ser for seg at område skal kunne istandsettes som erstatningsområder for jordbruksareal som går tapt i forbindelse med utbyggingen.

ANADROM FISK

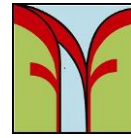
Sjøauren i Hardangerfjordssystemet er stresset og tester per tid sin egen resiliens i all hovedsak grunnet lakselus. Vi vet at vannkraftutbygginger har hatt stor negativ effekt på anadrom fisk i mange vassdrag i Hardangerfjorden. Kvanndalselva har godt sjøaurehabitat og ved å overføre mer enn halvparten av vannet vil man åpenbart degradere habitatet og konsekvensen for anadrom strekning vil være mindre vanddekt areal, større sjanse for islagt elveløp, mindre variasjon og mer langvarige bunner.

I 2014 gjorde forskere som har jobbet i årevis med disse problemstillingen opp status. Hva er det som må til for at vi skal kunne redde Hardangerfjordbestandene med laks og sjøaure. ⁶ Den omtaler en

⁵ RB 2013 , «Habitatkartlegging og forslag til tiltak for sjøaure i utvalgte vassdrag ved Hardangerfjorden» <http://www.radgivende-biologer.no/uploads/Rapporter/1781.pdf>

⁶ Øystein Skaala, Geir Helge Johnsen, Håvard Lo, Reidar Borgstrøm, Vidar Wennevik, Michael Møller Hansen, Joseph E. Merz, Kevin A. Glover & Bjørn T. Barlaup (2014) A conservation plan for Atlantic salmon (*Salmo salar*) and anadromous brown trout (*Salmo trutta*) in a region with intensive industrial use of aquatic habitats, the

redningsplan som peker på i punkt 4 og 5 at man gjennom arbeidet med vanddirektivet vil måtte vurdere vassdragshabitatene og i punkt 5 heter det seg «*minimizing pollution and impacts on freshwater habitats is also in accordance with the Water Framework Directive in Norway*».⁷

Presset på ville laksefisk grunnet påvirkning av lakselus er nylig vurdert av en ekspertgruppe, hele vestlandet havner på rødt. Området 3 inkluderer Hardangerfjorden. Det er en klar korrelasjon mellom smittepress på de to artene, men generelt er sjøørret mer utsatt enn laksesmolt. Rapporten konkluderer med «*at modell og data peker på at smittepresset i dette området vil medføre høy risiko for lakselusindusert dødelighet, og derfor vurderingen av området til å ha liten usikkerhet.*»⁸

Nylig er det samlet inn laks til genbank for Hardangerfjorden fra Granvinselva. Hele 10 av 12 individ ble ikke godkjent for genbanken fordi de hadde for høy andel av oppdrettsgener⁹. Det er ikke påvist lekas i Kvanndalselvi, men det sier noe om presset som er på laksefiskene i regionen

NINA sin Minirapport 141 (Erikstad, Halvorsen og Jerpåsen, 2004) er et viktig supplement til miljørapporten. Folkedalselva danner en foss nede ved fjorden, som utgjør et vandringshinder for sjøørret, og fisk som fins lenger oppe i vassdraget, er stort sett stasjonær bekkeare. Kvanndalselva er derimot sjøørretførende 3-4 km, opp til grusterrassen ved Tveita 120 m.o.h. og trolig enda lenger. Prøvefiske (elektrofiske) gav totalt 73 fisk på to prøvepunkt i Kvanndalselva mot 19 fisk i Folkedalselva. Fisken var om lag like stor i de to elvene. Tettheten av sjøaure i Kvanndalselva karakteriseres som liten i forhold til andre elver på Vestlandet. Dette kan tilskrives «*de store og raske svingningene i vannføringen, hvor dødeligheten hos yngelen kan være stor ved stranding. Stor vannstandsvariasjon kan dessuten berøre størrelsen på gytearealet.*» Kvanndalselva renner gjennom et smalt V-dalføre med stort fall og få naturlege basseng, og er lett utsett for nedbørsvariasjoner som fører til hurtige endringer i vannføringen. I tørkeperioder vil **derfor** yngelen til sjøauren være særlig utsett, noe som vil forverre seg ved en overføring, med over 50% reduksjon i vannføringen. Rapporten slår på side 20 fast at «*Ved overføringen vil de nedre deler av Kvanndalsvassdraget miste nær 60% av vannet, og reduksjonen vil bli enda større i de øvre deler av den sjøørretførende strekningen. En reduksjon i allerede lave vannføringer vil ha negativ effekt på både gyteareal og oppvekstområde for ørreten, og vi vil derfor foreslå at overføringen stopper når vannføringen kommer under alminnelig minstevannføring nederst i vassdraget.*» **Et slikt avbøtende tiltak er ikke foreslått i konsesjonssøknaden, og vil dessuten etter FNF-Hordaland sin mening være utilstrekkelig (det må sjekkes i utg. punktet vil ikke en utbygging redusere alminnelig minstevannføring nivå).**

⁷ Øystein Skaala, Geir Helge Johnsen, Håvard Lo, Reidar Borgstrøm, Vidar Wennevik, Michael Møller Hansen, Joseph E. Merz, Kevin A. Glover & Bjørn T. Barlaup (2014) A conservation plan for Atlantic salmon (*Salmo salar*) and anadromous brown trout (*Salmo trutta*) in a region with intensive industrial use of aquatic habitats, Hardangerfjord, western Norway, Marine Biology Research, 10:3, 308-322, DOI: 10.1080/17451000.2013.810758

⁸ Nilsen, F., Ellingsen, I., Finstad, B., Jansen, P.A., Karlsen, Ø., Kristoffersen, A., Sandvik, A.D., Sægrov, H., Ugedal, O., Vollset, K.W., Myksvoll, M.S. 2017. Vurdering av lakselusindusert villfiskdødelighet per produksjonsområde i 2016 og 2017. Rapport fra ekspertgruppe for vurdering av lusepåvirkning.

⁹ Artikler NRK og Hordaland <https://www.nrk.no/hordaland/10-av-12-laks-i-elva-stamma-fra-oppdrett--verste-eg-har-sett-1.13761795> | <http://www.avis-hordaland.no/nyhende/berre-to-av-tolv-laksar-vart-genetisk-godkjende-1.2186629>

I sommermånedene 1. mai - 30. september skal det slippes minstevannføring på 200 l/s, som vil være en drastisk reduksjon og føre til større perioder med lite vann. Ulike nivå av vannføringer i elven er vist på side 67-69 i søknadsdokumentet. Når det gjelder vinterhalvåret, 30. september - 1. mai, skal 60 l/s slippes. Det tilsvarer 0,06 kubikkmeter i sekundet, og vil være om lag den samme vannføringen som aller laveste vannføring nederst til venstre på side 68, tatt 5.2.2014. På grunn av restfeltets bidrag og minstevannføringen vil ikke det bli mindre vann når det naturlig er veldig lite vann. Det vil derimot bli lite vann nesten hele tiden, spesielt i tørre år. En slik endring i vannføringskurven vil få konsekvenser både for sjøauren og eventuelt for ål som man antar at det finnes i vassdraget.

Om Folkedalselva står det derimot at «*Folkedalselva vil få en betydelig økning i vannføringen etter overføringen fra Kvanndalselva, med fare for økning i erosjonen i elveløpet. Vassdraget allerede i dag (2004) berørt av et lite, eksisterende kraftverk, og vi anta at de negative effektene av overføringen vil bli små.*» Her ser vi at den planlagte overføringa av 50% av vannet i Kvanndalselva til Folkedalselva vil skapa ubalanse i vannføringen i de to vassdragene gjennom året, noe som er svært uheldig.

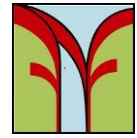
I konsesjonssøknaden vurderer Norconsult konsekvensen til liten middels negativ. Det er vanskelig å vurdere hvilket omfang en negativ konsekvens vil ha, men det er utelukkende enkelt å være enig i hvilken retning konsekvensen vil virke. Tiden er inne i forvaltningen av sjøaurebestandene i Hardangerfjordsystemet og ikke godta ytterligere inngrep med en negativ eller uavklart konsekvens for sjøaurebestandene. Det har vi strengt tatt ikke råd til lenger.

Samlet belastning

Vurderinger som gjøres under samlet belastning i denne typen søknader er konsekvent mangelfulle. I denne søknaden har man ikke en gang forsøkt. Det er en dronefilm tilgjengelig som viser deler av vassdraget. Filmen kan sees her: <https://youtu.be/nP-wGc0t5MM>

Det er en kjensgjerning at det ikke finnes retningslinjer for hvordan og på hvilket nivå og for hvilket tema man skal vurdere samlet belastning. Det gjør det selvsagt vanskeligere, men i forhold til dette tiltaket så er det naturlig å vurdere:

- Hvordan tiltaket bidrar til den allerede høye belastning for sjøaurebestandene i Hardangerfjorden?
- Hvor mange tilsvarende vassdrag som Kvanndalselva er fremdeles uten vannkrafttekniske inngrep?
- Overnevnte inkluderer elver som renner gjennom grunn med tilsvarende kvaliteter og som har gjel som tilsier at eventuelle naturverdier i de bratteste partiene får ligge urørt. Rett og slett fordi det er lite tilgjengelighet. Omsøkte tiltak er den mest effektive måten å innføre negative konsekvenser på en vassdragsstrekning som ligger såpass skjermet til.
- Folkedalselva har vannkrafttekniske inngrep og andre inngrep – i hvilken grad er vurderinger gjort av samlet belastning når ytterligere inngrep er omsøkt? Utbygger vil redusere vannføringen på 550 meter og lage et nytt elveløp på rundt 200 meter. Elven skal flyttes litt. Vurderinger etter naturmangfoldloven § 10 tilsier at vurderinger som at, elveløpet og omkringliggende landskap allerede er forringet og at omsøkte inngrep ikke er en vesentlig ytterligere forringelse, ikke er tilstrekkelig.

forum for
natur og
friluftsliv

Vh
Ørjan Sælensminde
Forum for natur og friluftsliv Hordaland

FNF Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivorganisasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftslivinteressene i fylket. Per i dag er det 10 organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Bergen lokallag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT) og Voss Kajakkklubb. Sammen representerer organisasjonene rundt 39.000 medlemmer i fylket.

Forum for natur og friluftsliv Hordaland

📍 Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen
☎ 55 33 58 19 / 40 49 70 74

🌐 hordaland@fnf-nett.no
📧 www.fnf-nett.no/hordaland